

VERBODEN TE ZEGGEN

DE MIDDELEEUWEN

Historische feiten worden door leerlingen vaak afzonderlijk en zonder betekenis uit het hoofd geleerd. Om historisch inzicht te krijgen is het zaak om termen, personen, conflicten en plaatsen enerzijds een operationeel karakter te geven en anderzijds de samenhang ertussen duidelijk te maken. Dat kan je heel goed doen met de werkvorm 'Verboden te zeggen'. Hierin poogt een leerling een begrip uit te leggen aan een andere leerling zonder dat begrip zelf en vijf of zes andere verboden woorden te gebruiken. Zo wordt van de leerling verwacht om *outside the box* te denken om begrippen te uit te leggen.

'Verboden te zeggen' laat leerlingen:

- begrippen zelf definiëren
- begrippen met elkaar in samenhang te brengen
- begrippen in hun geheugen verankeren

Onderwerp	Kenmerken van de vroege en late middeleeuwen
Activiteit	Leerlingen leggen begrippen uit aan medeleerlingen zonder die begrippen te gebruiken of andere verboden woorden te noemen
Tijdsduur	De werkvorm duurt 15 minuten
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas is er aandacht geweest voor de vroege en late middeleeuwen, met daarin belangrijke personen en gebeurtenissen
Instrueren	Wat: vandaag gaan jullie elkaars kennis van een aantal gebeurtenissen testen door middel van de werkvorm 'verboden te zeggen' Hoe: ieder tweetal heeft een eigen versie met begrippen gekregen. Je moet om en om een begrip uitleggen aan de ander, maar je mag de woorden die erbij staan niet gebruiken. De ander moet het begrip raden. Waarom: deze werkvorm laat je actief over de gekozen begrippen nadenken, waardoor je ze gemakkelijker en beter kunt onthouden.
Uitvoeren	Leerlingen gaan in tweetallen aan de slag en leggen om en om de begrippen aan elkaar uit.
Nabespreken	Wat: welke begrippen zijn aan de orde gekomen? Welke begrippen zou je er nog bij kunnen verzinnen? Hoe: hoe hebben jullie het aangepakt? Wat deed je waardoor je het begrip toch aan de ander uit kon leggen zonder de verboden woorden te gebruiken? Waarom: waarom draagt dit bij aan een beter begrip van de gekozen begrippen? Waarom niet gewoon de begrippen uit het hoofd leren?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

VERBODEN TE ZEGGEN

DE MIDDELEEUWEN

Versie 1

Deze werkvorm doe je in tweetallen. Allebei krijgen jullie enkele begrippen die je aan de ander moet omschrijven. Tijdens het beschrijven van deze begrippen mag je het begrip zelf en enkele kernwoorden niet gebruiken. Lukt het je om het begrip duidelijk genoeg te omschrijven zodat de ander het begrip kan raden, dan is de ander aan de beurt. Diegene met de meeste punten heeft uiteindelijk gewonnen.

Profeet

1. Mohammed
2. Islam
3. Christendom
4. Jezus Christus
5. Geloof
6. Religie

Horige

1. Boer
2. Hofstelsel
3. Domein(stelsel)
4. Onvrij
5. Herendiensten
6. Platteland

Tweezwaardenleer

1. Geestelijke macht
2. Wereldlijke macht
3. Paus
4. Koning/keizer
5. Investituurstrijd
6. Conflict/ruzie

Gilde

1. Ambacht
2. Beroep
3. Samenwerken
4. Meester
5. Stad
6. Afspraken

Kruistocht

1. Jeruzalem
2. Christenen
3. Islamieten
4. Paus Urbanus II
5. Elfde eeuw
6. Kruisvaarders

Stadsrechten

1. Late middeleeuwen
2. Stadsmuur
3. Rechtsspraak
4. Zutphen
5. Privileges
6. Schepenen

Centralisatie

1. Staatsvorming
2. Koning/keizer
3. Staten-Generaal
4. Frankrijk
5. Duitsland
6. Nederlanden

Kerstenen

1. Missionaris
2. Willibrord
3. Bekeren
4. Christendom
5. Heidenen
6. Liudger

Autarkie

1. Zelfvoorzienend
2. Hofstelsel/domeinstelsel
3. Horigen
4. Vroege middeleeuwen
5. Platteland
6. Handel

VERBODEN TE ZEGGEN

DE MIDDELEEUWEN

Versie 2

Deze werkvorm doe je in tweetallen. Allebei krijgen jullie enkele begrippen die je aan de ander moet omschrijven. Tijdens het beschrijven van deze begrippen mag je het begrip zelf en enkele kernwoorden niet gebruiken. Lukt het je om het begrip duidelijk genoeg te omschrijven zodat de ander het begrip kan raden, dan is de ander aan de beurt. Diegene met de meeste punten heeft uiteindelijk gewonnen.

Monniken

1. Nonnen
2. Christendom
3. Klooster/afzonderen
4. Jezus Christus
5. Geloof
6. Benedictus

Pelgrims

1. Christenen
2. Jeruzalem
3. Graf van Jezus
4. Paus Urbanus II
5. Kruistochten
6. Turken

Staten-Generaal

1. Staatsvorming
2. Centralisatie
3. De Nederlanden
4. Frankrijk
5. Standen/volk
6. Inspraak

Clovis

1. Bekeren
2. Christendom
3. Frankische Rijk
4. Dopen
5. Overwinning
6. Heiden

Heidenen

1. Missionaris
2. Friezen
3. Willibrord
4. Kerstenen/bekeren
5. Natuurgoden/Eik
6. Christendom

Investituurstrijd

1. Benoemen van bisschoppen
2. Paus Gregorius VII
3. Koning Hendrik IV
4. Gang naar Canossa
5. Kerkelijke ban
6. Excommuniceren

Handel

1. Late middeleeuwen
2. Stad
3. Hanze
4. Gilde
5. Geld
6. Spullen/goederen

Leenstelsel

1. Karel de Grote
2. Feodalisme
3. Land in leen
4. Leenheer/leenman
5. Vazal
6. Vroege middeleeuwen

Islam

1. Mohammed
2. Monotheïsme
3. Koran
4. Geloof/religie
5. Moslims/islamieten
6. Soennieten/sjiieten